

SPP v průběhu operačně taktických cvičení

SPP v průběhu operačně taktických cvičení je plánována a organizována v souladu s jednotlivými obdobími operace, konkrétní situace u svazků a tvarů a na základě operační směrnice a bojového rozkazu velitele.

Politické orgány usilují o to, aby SPP byla operativní, nepřetržitá a účinně ovlivňovala jak plánování bojové činnosti, tak i její realizaci. Obsah práce politických orgánů je velmi rozsáhlý a různorodý. Hlavní politická správa ČSLA analyzovala dosavadní zkušenosti a poznatky z SPP na operačně taktickém cvičení a zpracovala metodickou pomůcku pro činnost politické správy operačně strategického svazu (svazu) v poli, ve které je ujednocena základní dokumentace pro plánování a organizování SPP a upřesněna metodika činnosti náčelníka politického orgánu a jeho pracovníků.

Pro přípravu a průběh operačně taktických cvičení zpracovává politický orgán tyto základní dokumenty:

1. Plán politické práce k zabezpečení útočné (obraně) operace.
2. Plánovací dokumenty pro speciální propagandu, a to:
 - plán organizace a provádění speciální propagandy,
 - plán materiálního a technického zabezpečení speciální propagandy,
 - plán činnosti redakce speciální propagandy.
3. Nařízení náčelníka politického orgánu k provádění politické práce.
4. Návrhy náčelníka politického orgánu veliteli.

5. Pracovní mapu náčelníka politického orgánu.

6. Bojový deník.

7. Informace vyššími orgány a podklady do souhrnného operačního hlášení velitele.

8. Předání a převzetí svazu (svazku).

V průběhu operačně taktických cvičení plní politický orgán řadu úkolů:

— zpracovává a vydává doplňková nařízení pro SPP,

— vysílá pracovníky na pomoc politickým oddělením svazků a politickým skupinám útvarů,

— usměrňuje požadavky na stranickou informaci,

— zpracovává směrnici o chování vojsk na území nepřítelů,

— soustřeďuje poznatky o příkladných činech, podílí se na návrzích na vyznamenání, povýšení,

— zevšeobecňuje a popularizuje nejlepší zkušenosti,

— zpracovává informaci o vojenskopolitické situaci na válčisti,

— vyhodnocuje ztráty politického aparátu a stanoví způsob náhrady,

— vyhodnocuje zkušenosti z řízení a organizování SPP,

— koná operativní porady s náčelníky PO svazků apod.

Náročným úkolem je zpracování a přednesení návrhu náčelníkem politického orgánu veliteli o morálně politickém stavu vlastních vojsk a vojsk nepřítelů, účinnosti SPP se závěry k jejímu dalšímu zaměření, včetně speciální propagandy. Návrh zpravidla předkládá v době procesu

ujashování a formování zámyslu nebo rozhodnutí velitele.

Možná struktura návrhu:

- charakteristika morálně politického stavu nepřítele a závěry pro činnost vlastních vojsk,

- charakteristika morálně politického stavu vlastních vojsk a závěry pro jejich bojové použití,

- akceschopnost politického aparátu (naplněnost, připravenost, zkušenosti),

- struktura a složení organizací KSČ, SSM, jejich akceschopnost a připravenost funkcionářského aktivu,

- síly, prostředky a základní opatření politické práce, kterými bude působeno ve prospěch splnění úkolu s důrazem na rozvoj a zaměření ideové výchovy a masové politické práce k upevnění bojového ducha vojsk, rozvoj aktivity a iniciativy vojáků ke splnění úkolů, zabezpečení příkladnosti komunistů a svazáků, použití prostředků speciální propagandy,

- požadavky na velitele k zabezpečení SPP a na likvidaci vysílaců rozhlasu, televize a dalších prostředků nepřítele k vedení psychologické války.

Úkolem náčelníka politického orgánu je dosáhnout, aby v celém rozhodovacím procesu velitele byl morální faktor chápán jako jeden z faktorů, který rozhoduje o výsledcích bojové operace, aby byl brán v úvahu i při zpracovávání důležitých podkladů jednotlivých oddělení a pracovišť štábů. Proto je nutná úzká spolupráce mezi velitelem a náčelníkem politického orgánu, pracovníky politického orgánu a odděleními štábu. Velitel a jeho štáb nejlépe znají situaci, jsou hlavním zdrojem informací, pomáhají usměrňovat SPP na podstatné a hlavní problémy. Na druhé straně v práci politického orgánu vystupuje požadavek dále zkvalitňovat řídicí práci velitele a štábu, zvyšovat její efektivnost a účinnost. To předpokládá hlouběji se zabývat činností ZO KSČ štábů, které ovlivňují kvalitu řídicího procesu příslušníků štábu, zvláště rozhodujících oddělení a pracovišť.

V činnosti velitele a štábu je nutné prosazovat takové metody leninského stylu práce, jako je důsledné prosazování politiky strany, vysoká politická odpovědnost, odborná připravenost a kritická náročnost při posuzování dosažených výsledků, čleďově se zabývat řešením nedostatků ve vzájemné součinnosti mezi jednotlivými odděleními štábu, jejich vzájemnou informovaností a kvalitou zpracovaných podkladů pro rozhodovací proces velitele.

Vydávání doplňkových nařízení pro SPP

svazkům a útvarům v průběhu operace je další důležitou činností politického orgánu. Tato nařízení jsou vydávána k zabezpečení úkolů, které vyplývají ze situace na frontě a z jednotlivých období rozvíjení operace, jako je např. plánování a zasazení svazků do útočného boje, rozvíjení útoku s odražením protizteče, přechod do obrany, zasazování druhých sledů, násilný přechod vodní překážky v součinnosti s taktickým vzdušným výsadkem, vyslání svazku jako představeného odřadu, obnovení bojeschopnosti a odstraňování následků po jaderných úderech nepřítele, vyslání svazku jako operační manévrovací skupiny a další.

Obsah nařízení musí vycházet z rozhodnutí velitele, z daného bojového úkolu a jeho zvláštností. Je však zbytečné a nesprávné v nařízeních opakovat a podrobně rozebrat bojové úkoly, což by mohlo vést ke zdvojoování činnosti velitelů a odborných náčelníků. Půjde především o stanovení konkrétních a věcných opatření politické práce, o doporučení nevhodnějších stranických forem a metod činnosti politického aparátu a stranických organizací.

Umění politického orgánu a jeho náčelníka tkví v tom, aby na základě bojového úkolu a zvláštností situace dokázal postihnout, co je v obsahu SPP v daném období nejdůležitější, kam zaměřit její hlavní úsilí, jakou činnost od velitelů, štábů a vojsk při plnění úkolů vyžadovat a co udělat pro jejich konkrétní přípravu. Opět při tom musí dominovat úkoly a opatření, které směřují k upevnování morálního ducha bojujících vojsk. Vytýpat, které fáze a období bojové činnosti budou z hlediska psychické zátěže vojsk nejobtížnější a přijmout taková opatření, která by předcházela možnému poklesu morálně politického stavu. Odstranit z těchto nařízení fráze a obecné úkoly, které jsou formální a nepřinášejí nic nového pro činnost podřízených politických oddělení svazků. Obdobně vést náčelníky druhů vojsk k tomu, aby i úkoly politické práce v jejich nařízeních byly konkrétní a adresné.

Soustavnou pozornost věnovat i řízení speciální propagandy. Reálně plánovat úkoly a opatření, diferencovat je vzhledem k charakteru objektu, na který působí. Větší pozornost věnovat součinnosti, zejména s operačními a zpravodajskými orgány a orgány raketového vojska a dělostřelectva.

Osvědčenou praxí politických orgánů je vysílat politické pracovníky ke svazkům a útvarům s cílem pomáhat jim při plnění uložených úkolů, zobecňovat zkušenosti, usměrňovat práci podřízených politických oddělení a politických skupin. Efektivnost činnosti vyslaných pracovníků je závislá

na dodržování a uplatňování určitých zásad. Jsou to např.:

- znalost bojového úkolu a jeho zvláštností, místo a úloha svazku (útvary) při jeho plnění,

- obsahová a metodická připravenost k rozpracovávání úkolů SPP a jejich praktické realizaci,

- podíl na přípravě funkcionářského aktivu a usměrňování činnosti ZO KSČ štábu,

- znalost vojenskopolitické situace na válčišti, informací a pokynů vyšších velitelských a politických orgánů,

- aktivní účast na masové politické práci s důrazem na osobní politickou agitaci mezi příslušníky štábu,

- pomoc na místě řešit problémy, které ovlivňují morálně politický stav štábů a vojsk,

- shromažďování materiálů k popularizaci příkladných činů a progresivních zkušeností z organizování a provádění SPP.

Základním předpokladem úspěšné realizace všech úkolů v průběhu operačně taktických cvičení je nepřetržitá a cílevědomá práce stranických organizací a všech komunistů. Zkušenosti ukazují, že organizační předpoklady pro uplatňování vedoucích úloh strany na všechny oblasti činnosti vojsk musí politický orgán vytvořit ještě v přípravném období. Jde o určitou funkční úpravu organizační struktury stranických organizací, která by se maximálně přibližovala struktuře odpovídající válečnému, bojovým podmínkám.

Jak jsem již uvedl, specifické místo a úlohu zaujímají stranické organizace na štábech svazů a svazků. Obsah jejich činnosti je zaměřen na zdokonalování řídicí a organizační práce, na zvyšování příkladnosti, odpovědnosti a iniciativy komunistů při plnění politických a vojenskoodborných úkolů. Stranická jednání, zejména členské schůze a aktivity napomáhají ke sjednocování komunistů na klíčové otázky v průběhu cvičení.

Rezervy v činnosti politických orgánů jsou v systematictějším obsahovém řízení ZO KSČ štábů, v každodenním styku s funkcionářským aktivem, v důslednějším vyhodnocování morálně politického stavu, názorů a nálad komunistů i nestraníků. Často chybí větší adresnost a kritičnost při hodnocení komunistů, při důslednosti řešení problémů, které se vyskytují v řídicí a organizační práci velitelů a štábů, zvláště ve vzájemné součinnosti a informovanosti oddělení a pracovišť štábu, doručování úkolů podřízeným, v jejich kontrole apod. Efektivnost činnosti štábních organizací je závislá i na samotném stylu

a metodách práce vedoucích funkcionářů štábu. Více času musí věnovat každodennímu, živému usměrňování práce stranických organizací a věst podřízené odborné náčelníky k aktivní práci uvnitř dílčích organizací nebo stranických skupin. Osvědčuje se přenést těžiště práce do stranických skupin v jednotlivých prvcích velení, ukládat konkrétní úkoly jednotlivým komunistům, pravidelně a náročně je hodnotit. To umožňuje více vtahovat komunisty — odborné náčelníky do realizace vytyčených úkolů v politické práci a na druhé straně v úzké spolupráci s veliteli řešit vzniklé problémy.

Významnou součástí řídicí a organizační práce politických orgánů je cílevědomý sběr, zpracování a vyhodnocování stranických informací. Bez včasné a objektivní stranické informace není možné zabezpečit požadovanou úroveň rozborové činnosti politických orgánů a stanovení správného obsahu, forem a metod práce.

Základní systém stranické informace je vybudován a jeho činnost na operačně taktických cvičeních dává politickým orgánům potřebné podklady pro hodnocení situace, přehled o činnosti podřízených politických oddělení, stranických organizací a plnění úkolů SPP. Přesto se však stereotypně opakují některé nedostatky, které snižují kvalitu stranické informace. Přetrvává nízká úroveň obsahu předpokládaných informací. Mají často popisný charakter, konkrétní fakto nejsou analyzována v souvislostech, chybí hlubší rozbor příčin jednotlivých jevů, což se promítá i do kvality přijímaných opatření. Projevují se i některé problémy v doručování informací. Zkušenosti ukazují, že bude nutné efektivněji využívat nejen styčných důstojníků, ale zejména jednotlivých oddělení a pracovišť štábu, které mají pravidelný styk s podřízenými svazky a útvary.

V zájmu ujednacení obsahu informace vyššímu politickému orgánu a podkladů do souhrnného operačního hlášení velitele je možné stanovit tuto strukturu:

- charakteristiku morálně politického stavu vlastních vojsk, obyvatelstva v prostoru bojové činnosti a výsledků vojenskopolitického průzkumu,

- politické zhodnocení situace a úrovně plnění úkolů politickým orgánem a dalších opatření politické práce,

- příkladné a hrdinské činy jednotlivců nebo kolektivů při plnění bojových úkolů,

- celkové ztráty politického aparátu, funkcionářů KSČ, SSM, ztráty politických pracovníků v nomenklatuře vyšších politických orgánů a návrhy na jejich ohrazení,

— vzniklé problémy a jejich řešení, návrhy a požadavky na vyšší politický orgán,
— upřesnění a doplnění údajů v tabulkách (přehled struktury a počtu politických orgánů, komunistů a svazků, přehled o opatřeních SPP).

Politický orgán je zároveň povinen organizovat sběr informací o morálně politickém stavu vojsk nepřítele, o situaci mezi obyvatelstvem a na základě toho upřesňovat další použití prostředků speciální propagandy.

Kvalita a efektivnost plnění úkolů SPP je do značné míry závislá na úrovni vnitřního řízení práce politického orgánu. Zkušenosti ukazují, že výchozím momentem je správné rozmístění politických pracovníků, určení jejich místa a úlohy v jednotlivých obdobích boje. Je nutné, aby příslušníci politického orgánu znali navzájem své úkoly, stanovené metodikou práce a mohli se zastupovat.

Rozmístění příslušníků politického orgánu na jednotlivých místech velení — PVS, VS a TVS musí zabezpečovat plnění funkčních povinností jednotlivých skupin a pracovníků politického orgánu, vzájemnou informovanost, schopnost okamžitého převzetí

řízení SPP z kteréhokoli velitelského stanoviště a musí vytvářet potřebné podmínky k realizaci přijatých nařízení o rovnoměrnému využívání politických pracovníků na jednotlivých stanovištích. V případě přechodu k použití ZHN je nutné vyčlenit pro jednotlivé skupiny a oddáry připraveného pracovníka politického orgánu.

Ve vnitřní práci politického orgánu je třeba věnovat pozornost zejména těmto úkolům:

— každodenně upřesňovat plán politické práce a na základě toho konkretizovat úkoly jednotlivým pracovníkům,

— zabezpečovat nepřetržitou znalost vývoje bojové situace všemi příslušníky politického orgánu,

— organizovat součinnost s odděleními a skupinami štábu svazu, pověřovat vedoucí funkcionáře politického orgánu udržováním nepřetržitého kontaktu,

— zabezpečovat včasné pronikání informací na TVS a PVS, kromě toho i součinnost s náčelníkem štábu při organizování kontrolní činnosti u svazků a útvarů,

— každodenně upřesňovat úkoly pro zpracovatelskou a kontrolní činnost a další.

Charakter soudobého boje s použitím raketových jaderných zbraní povýšil morálně politického činitele armády na faktor rozhodující o vítězství ve válce a vymezil tak i místo a význam politických orgánů a SPP v bojové činnosti.

Významným zdrojem poučení pro činnost politických orgánů v podmínkách ozbrojeného zápasu jsou zkušenosti z Velké vlastenecké války. Stále aktuální je požadavek tvůrčího využívání těchto zkušeností při přípravě a v průběhu taktických cvičení. Nepochopit a tvůrčím způsobem nevyhodnotit zkušenosti SPP z Velké vlastenecké války by znamenalo přerušit kontinuitu tohoto procesu a nepochopit současné zkušenosti Sovětské armády, které tvoří hlavní zdroj poučení pro SPP v soudobém boji.